

Blue Limassol Forum 2020 - "Sustainable Coastal, Marine & Maritime Environment"

Ομιλία Επιτρόπου Περιβάλλοντος κας Κλέλιας Βασιλείου

Ξεκινώντας μια τέτοια αναφορά και σε σύντομο χρόνο, κρίνω σκόπιμο να αναφέρω ότι η περιγραφή του τίτλου της σημερινής συζήτησης θα χρειαζόταν ίσως περισσότερο από 10 λεπτά για να πει κάποιος ότι έστω έχει σκιαγραφήσει σε ένα σχετικό βάθος ορθολογιστικά ένα τέτοιο πολυσύνθετο ζήτημα όπως το σημερινό.

Θάλασσα και ακτή – Τεράστιες έννοιες, σπουδαίες και πολύμορφες, που φέρνουν στο νου, χιλιάδες εικόνες : Κοχύλια, βότσαλα, υφάλους, νησίδες, σπήλαια, καθαρά νερά, χρωματιστά ψάρια, καταδύσεις, ξύλινες βάρκες, ναυτικούς και πλοία, ταξίδια, διακοπές, εμπόριο. Άλλοτε φουρτουνιασμένη, άλλοτε ήρεμη, πάντα ήταν στόχος ποιητών, λογοτεχνών, ερευνητών, στοχαστών, αλλά και ψαράδων και εμπόρων.

Ουδείς μπορεί να αρνηθεί ή να αποκλείσει την ανάγκη ανάπτυξης οικονομικών πόρων από τους 3 άξονες όπως περιγράφονται στο θέμα της σημερινής συζήτησης. Καλούμαστε να ισορροπήσουμε σε μία ιδιαίτερα ευαίσθητη γραμμή μεταξύ του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και του φυσικού κόσμου, σε μία προσπάθεια συνύπαρξης.

Αυτό, ιδεατά, δεν είναι καθόλου δύσκολο αν προσπαθήσουμε να εντάξουμε τις ανθρώπινες πρακτικές σε ένα φυσικό οικοσύστημα - εκεί ακριβώς δηλαδή που και ο άνθρωπος ανήκει.

Ζητήματα που αφορούν στην ισορροπία συνύπαρξης εντοπίζονται σε όλο το εύρος της συζήτησης είτε αναφερόμαστε στο χερσαίο περιβάλλον, στο παράκτιο ή στο θαλάσσιο. Αυτό καθίσταται λίγο πιο πολύπλοκο στην περίπτωση του δικού μας νησιού, το οποίο με την αυστηρή θεώρηση του ορισμού των παράκτιων περιοχών είναι μια ολόκληρη παράκτια χώρα.

Σε αυτό τον περιορισμένο χώρο, οι ανάγκες των ανθρώπων όσον αφορά τη διαβίωση και την τροφοδοσία πολλές φορές παρεμβαίνουν με τρόπους που αλλοιώνουν τα φυσικά χαρακτηριστικά. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι συχνές μας αναφορές στη λέξη διάβρωση ως πρόβλημα. Η διάβρωση όμως είναι μια φυσική διεργασία η οποία πρέπει να προσμετράται σε κάθε μας σχεδιασμό προκαταβολικά και όχι εκ των υστέρων να αξιολογείται ως πρόβλημα.

Σε αυτό το σημείο γίνεται ακόμα πιο επιτακτική η ανάγκη να εξετάσουμε ζητήματα χερσαίας ρύπανσης και πως αυτά επιδρούν στην θάλασσα. Τα ποτάμια ρέουν φυσικά προς την θάλασσα. Τα ποτάμια γίνονται μεταφορείς αποβλήτων που ασυνείδητα αφήνονται οπουδήποτε στην ύπαιθρο. Μάλιστα καταγράφεται ότι το 85% των πλαστικών που αφήνονται ανεξέλεγκτα στο ύπαιθρο καταλήγουν στις θάλασσες με ολέθρια αποτελέσματα για τα θαλάσσια είδη. Ταυτόχρονα οι ανθρωπογενείς παρεμβάσεις μέσω τεχνητών φραγμάτων οπωσδήποτε αφορούν στην κάλυψη ανθρώπινων αναγκών όμως την ίδια ώρα το νερό που καταλήγει φυσικά στην ακτή δεν πρέπει να θεωρείται απώλεια γιατί είναι σημαντική η συμβολή και του βρόχινου νερού στην φυσική λειτουργία των οικοσυστημάτων της ακτής.

Η κλιματική κρίση σίγουρα δεν είναι καλός συνεργός, αφού προκαλεί σωρεία ζητημάτων και προκλήσεων που καλούμαστε ως σύνολο να αναλάβουμε σε μία ιδιαίτερα προκλητική εξίσωση: Η Στρατηγική θα πρέπει να είναι κοινή, κι ακόμα πιο κοινές και συντονισμένες πρέπει να είναι οι προσπάθειες, τα σχέδια δράσης, τα σενάρια αντιμετώπισης και διαχείρισης κρίσεων, η καταγραφή και προστασία ειδών και θαλάσσιων οικοτόπων.

Στην Κύπρο δυστυχώς από την δημιουργία του Κράτους ερχόμαστε αντιμέτωποι με την πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων από τις Κρατικές Υπηρεσίες. Κι ενώ θα έλεγε κανείς ότι ένα τέτοιο μικρό νησί θα είχε ευέλικτους μηχανισμούς και τρόπους, παρόλες τις φιλότιμες προσπάθειες και καταγραφές ανάγκης συνύπαρξης και συλλειτουργίας νομοθεσιών, εντούτοις στις περισσότερες των περιπτώσεων τα ζητήματα λαμβάνουν διαχείρισης από τις ίδιες τις Υπηρεσίες, αλλά επαφίεται στην καλή θέληση και την φιλότιμη προσπάθεια Διευθυντών ή λειτουργών των Τμημάτων στην εξεύρεση λύσεων ή την αποφυγή σκοπέλων.

Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Κυπριακή Δημοκρατία ακολουθεί πιστά το Κοινοτικό Κεκτημένο, αλλά και τις υποδείξεις του Ο.Η.Ε του οποίου επίσης αποτελεί επίσημο μέλος. Την ίδια ώρα πρέπει να αντιπαρέρχεται των ζητημάτων που προκύπτουν από τον περιορισμό της στην άσκηση επαρκούς ελέγχου στο βόρειο κατεχόμενο τμήμα της χώρας μας, αλλά και σε προκλήσεις στη θάλασσα. Οπωσδήποτε το γεγονός δεν βοηθά στην πραγματική στρατηγική αντιμετώπιση ρύπανσης, θαλάσσιας βιοποικιλότητας – αλλά και χερσαίας.

Καμία κατοχή δεν μπορεί να πει στα ψάρια σε ποιο μέρος να κολυμπάνε, και οπωσδήποτε, τα πουλιά, ταξιδεύουν ελεύθερα. Από αυτό γίνεται αντιληπτό ότι τα προγράμματα παρακολούθησης και προστασίας θαλασσίων ειδών δεν μπορούν να είναι επαρκή, όταν δεν μπορεί σε όλο το εύρος να ασκηθεί πραγματικός έλεγχος. Έτσι πέραν της πολυδιάσπασης των αρμοδιοτήτων εμπλέκονται και ζητήματα που προκαλούν ακόμα και διπλωματικά ζητήματα.

Θετικό παραμένει το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η Κυπριακή Δημοκρατία μέσω των σχέσεων καλής γειτονίας έχει αναπτύξει ιδιαίτερη συνεργασία με όλες τις γειτονικές χώρες πλην της Τουρκίας. Σε σωρεία διμερών και τριμερών σχέσεων συνεργασίας έχουν ενσωματωθεί πολλές θετικές περιβαλλοντικές πρακτικές, πολλά υποσχόμενες για το μέλλον.

Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η χώρα ακολουθεί όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, αλλά θεσπίζει και δικά της εργαλεία για να αντιμετωπίζει τις επιμέρους προκλήσεις.

Η νέα Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ, αφιερώνει μεγάλο μέρος της σε ζητήματα, παράκτιων και θαλάσσιων στόχων προστασίας αλλά και ανάπτυξης. Εναρμονίζει και ενισχύει τόσο την Στρατηγική για την Αλιεία, την Οδηγία για τη Θάλασσα, αλλά και την Οδηγία για Προστασία των Παράκτιων Ζωνών.

Μια βασική Χάρτα εξισορρόπησης όλων των ζητημάτων αντανακλάται στους 17 βιώσιμους στόχους ανάπτυξης των Η.Ε, και σε αυτό το ζήτημα θα πρέπει όλοι μας να είμαστε προσεκτικοί. Δεν είναι εύκολο. Δυστυχώς όμως δεν έχουμε άλλη επιλογή.

Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε διορθώσει πολλά από τα κακώς κείμενα στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Κάναμε άλματα όσον αφορά θέματα βιοποικιλότητας της θάλασσας, διαχείρισης ρύπανσης από πετρέλαιο, αλλά έχουμε ακόμα μακρύ δρόμο να διανύσουμε.

Ειδικότερα φέτος και όσον αφορά την θαλάσσια βιοποικιλότητα, μετά από πάρα πολλά χρόνια, καταφέραμε να έχουμε 3 νέες γεννήσεις Μεσογειακής Φώκιας, *Monachus monachus*, ένα από τα σπουδαιότερα και σπανιότερα πλάσματα της θάλασσας, φέρνοντας τον συνολικό αριθμό του είδους στις 19 από τις 600 περίπου που ζουν σε όλη τη Μεσόγειο.

Ένα από τα υπερθετικά στοιχεία αφορά στην σύσταση του Υφυπουργείου Ναυτιλίας αλλά και εσχάτως του Υφυπουργείου Καινοτομίας τα οποία καλούνται να σηκώσουν μεγάλο βάρος από τις σύγχρονες απαιτήσεις του θαλάσσιου και παράκτιου οικοσυστήματος.

Τα ζητήματα εντοπίζονται και εξειδικεύονται, οι διαδικασίες απλοποιούνται και γίνονται πιο ευέλικτες. Μεγαλώνουν όμως και οι απαιτήσεις:

Η Κύπρος μας αποτελεί κατά βάση, μια ναυτιλιακή υπερδύναμη, αλλά και δυνατό τουριστικό προορισμό. Αξιολογείται από την ΕΕ ως η χώρα με την καλύτερη ποιότητα κολυμβητικών νερών στην Ευρώπη. Όμως αυτό δεν πρέπει να μας παρασύρει αφού την ίδια ώρα πρέπει να αντιμετωπιστούν ζητήματα μικρότερης οικονομικής αξίας, όμως, είναι εν δυνάμει απειλές δημιουργίας μεγαλύτερου κόστους αν δεν τύχουν σωστής διαχείρισης.

Θα πρέπει να γνωρίζουμε πολύ καλά, ότι η φύση έχει τους δικούς της κανόνες και πρέπει να λειτουργούμε βάσει αυτών, για να μπορούμε ες αεί, να έχουμε πόρους για την Γαλάζια ανάπτυξη αλλά και την ανάπτυξη γαλάζιων επαγγελμάτων.

Η προστασία της βιοποικιλότητας δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ρομαντική θεώρηση λίγων και ακραίων οικολόγων όπως πολλές φορές εσφαλμένα διατυπώνεται αλλά ως αμιγώς οικονομική προσέγγιση.

Οι φυσικοί πόροι, δεν είναι ανεξάντλητοι και πάνω σε αυτούς ακριβώς στηρίζουμε το μέλλον της ανθρωπότητας. Είναι λοιπόν ιδιαίτερα σημαντικό να επενδύσουμε σε επιχειρηματικές πράξεις που έχουν ως αρχή την επαναχρησιμοποίηση των πόρων – ήδη το γραφείο μας βρίσκεται σε συζήτηση τόσο με το Κράτος όσο και με τον ιδιωτικό τομέα σε ένα ρόλο εκκολαπτηρίου, να εντοπίσουμε εκείνες τις πρώτες ύλες που μπορούν να γίνουν ένα νέο προϊόν.

Η Κυκλική Οικονομία μοιάζει να είναι ο μόνος μας δρόμος προς το μέλλον, προστατεύοντας έτσι όχι μόνο τον πλανήτη ως ένα τρίτο περίπου αντικείμενο που επιζητά σωτηρία από εμάς τους πιο ισχυρούς. Δεν υπάρχει χειρότερη πλάνη στον άνθρωπο από το να πιστεύει ότι εξουσιάζει τον πλανήτη και μπορεί να τον σώσει :

Η δική μας θεώρηση αφορά στο ότι ο άνθρωπος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του πλανήτη ως ένα από τα είδη που συλλειτουργούν με όλες τις άλλες φυσικές διεργασίες για να μπορεί έτσι να προκύπτει αειφορία. Για να μπορεί ο Κύκλος της Ζωής ενός οικοσυστήματος να κινείται με φυσικό και βιώσιμο τρόπο.

